

УДК 611-01:092

О. Л. Холодкова, д-р мед. наук, проф.,
О. І. Білявський, канд. мед. наук, доц.

**ВІДОМИЙ АНАТОМ,
ТАЛАНОВИТИЙ ПЕДАГОГ І ГРОМАДСЬКИЙ ДІЯЧ
ІГОР ІВАНОВИЧ ІЛЬІН**

Одеський національний медичний університет, Одеса, Україна

УДК 611-01:092

Е. Л. Холодкова, А. И. Белявский
**ИЗВЕСТНЫЙ АНАТОМ, ТАЛАНЛИВЫЙ ПЕДАГОГ И ОБЩЕСТВЕННЫЙ ДЕЯТЕЛЬ
ИГОРЬ ИВАНОВИЧ ИЛЬИН**

Одесский национальный медицинский университет, Одесса, Украина

В марте 2011 г. исполнилось 80 лет со дня рождения заслуженного деятеля науки и техники Украины, доктора медицинских наук, профессора Игоря Ивановича Ильина.

Ученик одного из основателей одесской школы анатомов проф. Ф. А. Волинского, И. И. Ильин достойно продолжил его дело.

В 1964 г. он успешно защитил кандидатскую, а в 1972 г. — докторскую диссертацию, в 1972 г. избирается доцентом кафедры анатомии человека, а в 1974 г. — заведующим кафедрой, успешно сочетает работу заведующего с работой заместителя декана лечебного факультета, проректора по научной работе, а с 1984 по 1994 гг. — ректора Одесского медицинского института им. Н. И. Пирогова.

Ключевые слова: И. И. Ильин, анатомия человека.

UDC 611-01:092

О. Л. Kholodkova, O. I. Bilyavsky
A FAMOUS ANATOMIST, TALENTED TEACHER AND PUBLIC MAN IGOR IVANOVICH ILYIN
The Odessa National Medical University, Odessa, Ukraine

80 years from the day of birth of the Honored Worker of Science and Technology of Ukraine, doctor of medical sciences professor Ilyin Igor Ivanovich is celebrated in March, 2011.

A disciple of one of the founders of Odessa school of anatomists professor F. A. Volinsky, I. I. Ilyin deservedly continued the cause begun by him.

In 1964 he successfully defended candidate's, and in 1972 — doctoral thesis, and in 1972 was elected the associate professor of department of human anatomy, and in 1974 — the head of the department. He successfully unites work of manager with work of vice-dean of medical faculty, vice-rector on scientific work, and since 1984 till 1994 — rector of the Odessa Medical Institute named by M. I. Pirogov.

Under the guidance of professor I. I. Ilyin it was prepared and protected 7 candidate's and one doctoral thesis. He is an author of more than 160 scientific publications.

Key words: I. I. Ilyin, human anatomy.

У березні 2011 року виповнюється 80 років із дня народження заслуженого діяча науки та техніки України, доктора медичних наук, професора Ігоря Івановича Ільїна.

Учень одного із засновників одеської школи анатомів Ф. А. Волинського, І. І. Ільїн очолив кафедру анатомії людини у 1974 році, незабаром після смерті свого вчителя, гідно продовживши його справу.

Народився Ігор Іванович Ільїн 26 березня 1931 року в Коканді Узбецької РСР у сім'ї службовців залізниці. Незабаром сім'я переїжджає у Самарканд, де Ігор учиться у школі до початку Великої Вітчизняної війни. Коли батько пішов на фронт, мати з трьома дітьми оселилася у селі Фарши Самаркандської області. На початку 1944 року сім'я переїжджає в Ізмаїл Одеської області.

Ігор Ільїн — син полка. Проїшов від Одеси до Софії

Професор Ігор Іванович Ільїн — ректор Одеського медичного інституту ім. М. І. Пирогова (1984–1994)

Охоплений почуттям патріотизму, Ігор тікає на фронт і в одній із військових частин 37-ї армії 3-го Українського фронту стає сином полку, виконуючи обов'язки зв'язківця. У кінці війни, завдяки щасливому випадку, він зустрічає свого батька, який воював у тій же 37-й армії. Разом із батьком хлопець проходить бойовий шлях країнами Європи. За участь у військових операціях юний зв'язківець був нагороджений бойовими орденами та вітчизняними і зарубіжними медалями.

Два післявоєнних роки Ігор живе у Бухаресті, потім у Балтійську Калінінградської області, а після демобілізації голови сім'ї Ільїни обрали місцем постійного проживання Одесу. У 1950 році Ігор Ільїн поступив на факультет фізичного виховання та спорту Одеського педагогічного інституту, який і закінчив у 1954 році. Після одержання диплому юнак продовжує освіту на педіатричному факультеті Одеського медичного інституту ім. М. І. Пирогова. Напружене, відмінне навчання у ВНЗ (був Сталінським стипендіатом) він суміщав із викладанням фізичної культури та з активною участю у роботі наукового студентського гуртка. З першого курсу інституту Ігор Ільїн став членом студентського наукового товариства, виявив великий інтерес до дослідної праці. Його виступам на інститутських конференціях була притаманна яскравість і емоційність, доповіді були добре ілюстровані та привертали увагу аудиторії. Фрагменти найбільш цікавих досліджень доповідалися на республіканських морфологічних конференціях і з'їздах.

Після закінчення медичного інституту логічним було продовження навчання в аспірантурі на кафедрі анатомії людини (1961–1963). Під керівництвом професора Ф. А. Волинського у 1964 році Ігор Іванович успішно захищає кандидатську дисертацію за темою «Анатомія нервов кисти

человека», а у 1972 році — докторську за темою «К анатомии тонкой кишки и ее брыжейки у человека и некоторых позвоночных». Висновки та пропозиції дисертації знайшли широке застосування у теоретичній і практичній медицині.

У 1972 році І. І. Ільїн обирається доцентом, а в 1974 році — завідувачем кафедри анатомії людини Одеського медіну. Керівництво найбільшою кафедрою інституту (20 викладачів і 16 технічних працівників) Ігор Іванович Ільїн, ставши професором, успішно поєднує з роботою замісника декана лікувального факультету (1972–1973), проректора з наукової роботи (1974–1984), а з 3 березня 1984 року по 1994 рік — ректора Одеського медичного інституту ім. М. І. Пирогова.

У ті часи на кафедрі анатомії людини навчалися студенти I та II курсів лікувального і студенти I курсу стоматологічного факультетів. В останніх учнів термін навчання анатомії було скорочено до одного року. Викладання матеріалу проводилось із запровадженням провідного досвіду при дбайливому збереженні кращих традицій кафедри, біля коліски якої стояли професори М. О. Батуєв, М. К. Лисонков, М. С. Кондратьєв, Ф. А. Волинський. Блискучі лекції І. І. Ільїна дуже подобалися студентам, супроводжувалися демонстрацією кольорових слайдів, зібрання яких досягало більш як восьми тисяч і постійно поновлювалося. Лекційний матеріал включав нові теоретичні та практичні досягнення, із урахуванням профілю факультету. Велика увага приділялася функціональній, віковій, топографічній і порівняльній анатомії, загальнотеоретичному та філософському аспектам, зв'язку анатомії з клінікою. Введення нової програми з анатомії людини для студентів і викладачів спонукало до створення нових методичних розробок, серед них — розробки із самостійної робо-

ти студентів. Професор Ільїн приділяв багато уваги вдосконаленню навчальної роботи, однією із складових якої стало викладання анатомії українською й англійською мовами.

Його зусиллями на кафедрі було відкрито комп'ютерний клас, де студенти вдосконалювали свої знання.

Головний напрям багаторічної наукової діяльності кафедри анатомії людини — вивчення морфологічних змін у результаті адаптації різних відділів центральної нервової системи, органів і тканин організму тварин до комплексу несприятливих факторів, що мають місце на судах у морських та океанських рейсах, а також визначення ефективності різних адаптогенів на характер цих реакцій.

До проведення даних досліджень були також залучені колективи кафедр гістології, нормальної фізіології, біохімії та ЦНДЛ, медичний відділ Всесоюзного НДІ водного транспорту МОЗ СРСР.

Результати досліджень експонувалися на ВДНГ СРСР і були відмічені чотирма золотими медалями та 15 дипломами. Вони лягли в основу кількох наказів і медичних вказівок АМН СРСР і МОЗ СРСР, докторських і кандидатських дисертацій.

З 1999 року — протягом 12 років — кафедра анатомії людини займалася вивченням індивідуальних особливостей та статевими варіантами розмірів і форм деяких утворень черепа, досліджувала їх зв'язок із формою черепа у дорослих людей. Результати цих досліджень доповідалися професором Ільїним і співробітниками кафедри на міжнародних з'їздах і симпозіумах із морської медицини, актуальних питань морфології, проблем реактивності й адаптації клітин, на всесоюзних і республіканських з'їздах і конференціях товариства анатомів, гістологів та ембріологів. Основні положення також були відображені в багатьох публікаціях кафедри й особисто вченого І. І. Ільїна.

Особлива увага приділялася професором І. І. Ільїним навчально-дослідній роботі студентів. Програмні питання з анатомії людини студенти засвоюють на лекціях, практичних заняттях і самостійно (СРС). Поглиблене і творче вивчення окремих структур або розділів студенти можуть здійснити, беручи участь у навчально-дослідній роботі на кафедрі, суть якої заключається у тому, що учням пропонується приготувати, виготовити якимось із анатомічних методів (препарування, просвітлення, корозія та ін.) потрібний для навчального процесу препарат, що доводиться до якості музейного експоната. Найчастіше студенти обирають виготовлення демонстраційного препарату, враховуючи специфіку майбутньої лікарської спеціальності.

Готують юні медики препарати самостійно у вільний час у спеціально виділених для цього приміщеннях за постійної уваги закріпленого

викладача-консультанта. У кінці календарного року кафедра проводить урочистий огляд виготовлених препаратів з участю у ньому виконавця, членів ректорату, деканатів, рідних і студентської громади. На огляді називають найкращі препарати, які поповнюють навчальний музей кафедри. Результати відзначаються наказом ректора університету.

Завдяки систематичній діяльності науководослідного товариства студентів кафедра анатомії людини створила унікальний навчальний анатомічний музей, що має до 500 високоякісних препаратів. Широка участь вихованців університету у наукових конференціях та олімпіадах дала можливість оптимізувати навчальнодослідну роботу, піднести її на більш високий щабель.

Професор І. І. Ільїн неодноразово вибирався у керівні органи, був депутатом Одеської міської Ради народних депутатів. Він був головою Одеського відділення Всесоюзного товариства анатомів, гістологів та ембріологів (АГЕТ), членом президії Українського та Всесоюзного товариств АГЕТ, головою Одеського відділення товариства СРСР–Японія. На кафедрі була створена оригінальна кімната, присвячена радянсько-японській дружбі.

Під керівництвом професора Ільїна підготовлено та захищено одну докторську та сім кандидатських дисертацій. Він є автором більш як 160 наукових праць з актуальних питань медицини та морфології. В останні роки Ігор Іванович приділяє велику увагу створенню посібників для студентів з усіх розділів анатомії, один із них — «Анатомія органів ротової порожнини та жуваального апарату» для студентів-стоматологів.

Використовуючи свої надзвичайні організаційні здібності, професор об'єднує очолюваний ним колектив, який досяг великих успіхів. Свідченням останнього є проведення у вересні 1989 року Всесоюзної конференції завідуючих кафедрами анатомії людини.

За великий вклад у розвиток охорони здоров'я Указом Президії Верховної Ради УРСР від 10 грудня 1990 року ректору Одеського медичного інституту ім. М. І. Пирогова, доктору медичних наук, професору І. І. Ільїну присвоєно звання «Заслужений діяч науки та техніки Української РСР».

До 110-ї річниці Одеського національного медичного університету вченого було відзначено грамотою МОЗ України.

Професор Ігор Іванович Ільїн знаходиться у розквіті своїх творчих сил, можливостей, невтомної енергії та працездатності. Його лекції, як і завжди, є яскравою виставою, у якій повною мірою беруть участь і всі присутні.

Колектив кафедри анатомії людини зичить ювілярові довгих років життя, наснаги, здоров'я та великих успіхів у повсякденній праці.